

Inhoud

Lijst met afkortingen	11
Algemene inleiding	13
HOOFDSTUK 1. Het Belgische invrijheidstellingsbeleid in een notendop	25
1.1 Het Belgische gevangeniswezen	25
1.1.1 Het Belgische penitentiaire landschap	26
1.1.2 De gevangenispopulatie binnen de Belgische gevangenissen	27
1.1.3 De overbevolking in de Belgische gevangenissen	28
1.2 Het invrijheidstellingsbeleid in België: een tweesporenbeleid	31
1.3 De rol van de rechterlijke macht en de uitvoerende macht	32
1.3.1 De voorlopige invrijheidstelling	33
1.3.2 Beslissingsbevoegdheid van de minister van Justitie	35
1.3.3 Beslissingsbevoegdheid van de strafuitvoeringsrechtbanken	39
HOOFDSTUK 2. De SURB belicht	41
2.1 Een historisch overzicht: de aanloop naar de SURB	41
2.1.1 Van de voorwaardelijke genade tot de zaak Dutroux	42
2.1.2 De commissies voorwaardelijke invrijheidstelling als overgangmaatregel	44
2.1.3 De creatie van een interne en externe rechtspositie voor gedetineerden	45
2.1.4 Conclusie	49
2.2 Het startschot voor de vernieuwde strafuitvoering	50
2.2.1 De inwerkingtreding van de bevoegdheden van de strafuitvoeringsrechter	52

2.3	De actoren betrokken in de strafuitvoering voor straffen die drie jaar te boven gaan	54
2.3.1	De SURB	54
2.3.2	De rol van het openbaar ministerie en de politie	56
2.3.3	De rol van de justitieassistent	57
2.3.4	De rol van de penitentiaire administratie	63
2.3.5	De positie van de gedetineerde	66
2.4	Tussentijdse conclusie	67
2.5	De territoriale en materiële bevoegdheid van de SURB	68
2.5.1	De territoriale bevoegdheden	68
2.5.2	De materiële bevoegdheden en de strafuitvoeringsmodaliteiten	70
2.6	Het opleggen van de (bijzondere) voorwaarden	79
2.7	De uitbreiding van de slachtofferrechten	82
2.8	De procedure	84
2.9	De uitvoering en de opvolging van de herroeping	86
2.10	De hoorzitting ter herroeping–herziening–schorsing (HHS)	92
2.11	Tot slot: de impact van de taalgrens op het proces	96
	 HOOFDSTUK 3. Naleven van opgelegde voorwaarden	 99
3.1	De definiëring van (het proces van) naleving	100
3.2	De modellen van Bottoms, Robinson en McNeill	101
3.2.1	Het model van Bottoms	101
3.2.2	Het model van Robinson en McNeill	104
3.3	De perceptie van de opgelegde voorwaarden	106
3.4	Conclusie	108
	 HOOFDSTUK 4. Het detentietraject: pijnen en belevingen	 109
4.1	Empirisch onderzoek naar de beleving van de herroeping	110
4.2	De rechtvaardigheid van de herroeping	115
4.2.1	Wat is rechtvaardigheid?	115
4.2.2	De procedurele rechtvaardigheidstheorie	116

4.3	De impact van het strafrestant, de overschrijding van termijnen en maxing-out bij de herroeping	122
4.3.1	De bepaling van het strafrestant in België	122
4.3.2	De overschrijding van de termijnen voor VI in België	123
4.3.3	Maxing-out als keuze ten gevolge van een herroeping	125
4.4	De pains of imprisonment	129
4.5	De dimensies van pijn	131
4.6	De pains van niet-vrijheidsberovende straffen	133
4.7	De pains of reentry	136
4.8	De ouderlijke pijnen	137
4.9	Secondary prisonization	138
4.10	Pijnen, belevingen en hun dimensies: conclusie	139
 HOOFDSTUK 5. Methodologisch kader en onderzoeksdesign		143
5.1	Waarom een belevingsonderzoek?	144
5.2	Dataverzamelmethode	148
5.2.1	SMEC: het onderzoeksvoorstel	148
5.2.2	Een niet-participerende observatie: de zitting tot herroeping-herziening-schorsing	149
5.2.3	De semigestructureerde interviews	151
5.2.4	De dossierstudie	169
5.2.5	De opbouw van het dossier	171
5.2.6	Het codeboek	172
5.3	De data-analyse en rapportage	172
5.3.1	De dossierstudie	172
5.3.2	De diepte-interviews	173
5.4	Een reflectie over de methodologie	176
5.4.1	Ethische overwegingen	176
5.5	Kwaliteit en beperkingen van het onderzoek	179
5.6	Tussentijdse conclusie	182

HOOFDSTUK 6. Onderzoeksresultaten – ervaringen, pains en andersoortige ervaringen	183
6.1 De ervaringen over een langere periode: een aantal typische dossiers	183
6.1.1 Bernard	184
6.1.2 Louis	189
6.1.3 Jean-Luc	195
6.1.4 Serge	199
6.1.5 Tussentijdse conclusie	202
6.2 De pains en andersoortige ervaringen met betrekking tot het proces van ‘recall’	203
6.2.1 Belevingen m.b.t. het justitieel apparaat	204
6.2.2 Belevingen m.b.t. het sociale netwerk	206
6.2.3 Belevingen m.b.t. strafeinde	212
6.2.4 Belevingen m.b.t. de toekomstplannen	216
6.2.5 Belevingen m.b.t. psychologisch welzijn	219
6.2.6 De impact op het begeleidingstraject	221
6.2.7 Beleving m.b.t. woonst en tewerkstelling	222
6.2.8 De herroeping als onderdeel van een vicieuze cirkel	223
6.2.9 Periode in detentie na de herroeping	225
6.2.10 Tussentijdse conclusie	227
HOOFDSTUK 7. Onderzoeksresultaten – het proces van herroeping en re-integratie	229
7.1 Aspecten van (procedurele) rechtvaardigheid die meespelen in de beleving	229
7.1.1 Het doel van de herroeping als onderdeel van een (on) rechtvaardige procedure	230
7.1.2 De motivering van de herroeping als onderdeel van een (on) rechtvaardige procedure	231
7.1.3 De (niet) naleving van voorwaarden	234
7.1.4 De herroeping als een (in)humane en (on)respectvolle procedure	240

7.1.5	De perceptie m.b.t. de actoren betrokken in het proces van de herroeping als onderdeel van de procedurele rechtvaardigheid	243
7.1.6	De (on)vermijdelijke herroeping met inbegrip van gehanteerde neutralisatietechnieken	248
7.1.7	Tussentijdse conclusie	252
7.2	Het proces van re-integratie en de obstakels op het pad naar buiten	253
7.2.1	Moelijkheden gekoppeld aan de gevangenis cultuur	254
7.2.2	Hindernissen gekoppeld aan de Covid-pandemie	258
7.2.3	De geleidelijke weg naar buiten	262
7.2.4	De SURB en de PSD als struikelblok op de weg naar buiten	264
7.2.5	De barrières gekoppeld aan het leven onder voorwaarden	266
7.2.6	Communicatie, transparantie en openheid	270
7.2.7	Het obstakel van de overschrijding van termijnen en het verlies van tijd	272
7.2.8	De brug van binnen naar buiten en de brug van buiten naar binnen	274
7.2.9	Het financiële aspect van de weg naar buiten	276
7.2.10	De hindernissen van de beperkte detentie	278
7.2.11	Het begrip van het proces tot invrijheidstelling na een herroeping en het engagement van de veroordeelde	280
7.2.12	Tussentijdse conclusie	284
HOOFDSTUK 8. Algemene discussie en conclusie		287
8.1	Inleiding	287
8.2	Beantwoording van de onderzoeksvragen	289
8.3	Discussie	291
8.4	Aanbevelingen voor het beleid en de praktijk	301
8.5	Aanbevelingen voor toekomstig onderzoek	307
Bibliografie		309